

Slovenski dom

Štev. 140

V Ljubljani, v ponedeljek, 23. junija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il bollettino n. 755:

Nuovo schieramento delle truppe dell'asse verso il confine libico

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Completati l'occupazione ed il rastrellamento delle regioni di Tobruk, le truppe dell'Asse stanno assumendo il nuovo schieramento verso il confine libico-egiziano.

Da una prima sommaria valutazione del bottino fatto a Tobruk risultano catturati alcune centinaia di cannoni, alcune centinaia di automezzi, un centinaio di carri armati ed ingenti depositi di munizioni viveri e carburanti.

E' confermata la cattura di oltre 25 mila prigionieri tra cui il comandante della piazza ed altri cinque Generali.

L'aviazione ha intensamente mitragliato e spezzonato i reparti nemici in ritirata: due «Curtiss» sono stati abbattuti dallo caccia germanica, un terzo velivolo dalla difesa controaerea di Bengasi.

Un nostro apparecchio non è rientrato. Formazioni di bombardieri hanno attaccato nell'isola di Malta la base di Halfar.

Nel Mediterraneo sei aerosiluranti del tipo «Beaufighter» venivano distrutti in combattimento.

Novo razporejanje italijanskih in nemških čet proti egiptovski meji

Uradno vojno poročilo št. 755 — Podatki o plenu v Tobruku — Nemci o moralnem in političnem pomenu zmage pri Tobruku

Uradno vojno poročilo št. 755 pravi: Po dopolnitvi zasedbe in čiščenja v pokrajini okoli Tobruka se čete osi začnejo razporejati na nove postojanke pri libijsko-egiptovski meji.

Po prvem površnem ocenjevanju plena, dobljenega v Tobruku, kaže, da je bilo zajetih nekaj sto topov, nekaj sto avtomobilskih vozil, kakih 100 oklepnih voz ter velika skladišča streliva, živeža in goriva. Potrjeno je zajetje nad 25.000 mož, med njimi je poveljnik trdnjave ter pet drugih generalov.

Letalstvo je s strojnimi močno obstreljevalo ter z zažigalnimi bombami obmetavalo sovražnikove oddelke na umiku. Nemški lovcii so zbili dva Curtissa, tretje letalo pa je sestrelila protiletalska obramba v Bengaziju.

Eno naše letalo se ni vrnilo. Oddelki bombnikov so napadli na otoku Malte oporišče Halfar.

Na Sredozemskem morju je bilo v boju uničenih šest angleških torpednikov vrste «Beaufighter».

Berlin, 23. junija. s. Iz vojaškega vira poročajo, da so včeraj med preganjanjem angleških čet na afriškem bojišču nemški strmoglaveli in

bombniki napadali vrste avtomobilov ter zbirališča angleških oklepnih voz. Veliko voz so bombe zadele v sredo in so začeli goreti. Posebno uspešen je bil napad nemških letal vrste «Junkers» — 88« pozno popoldne zoper angleške kolone v smeri proti El Adenu. Čez 20 do vrha naloženih tovornih avtomobilov je bilo zažganih. Od oklepnih voz, ki so jih spremljali, so dva zažgale bombe, ki so zadele v sredo. Po tem napadu so nemški ogledniki lahko opazovali, kako na tem bojnem predelu nobena druga angleška kolona več ne gre čez puščavo. Preteklo noč so nemška bojna letala bombardirala letališča ter zbirališča avtomobilskih vozil na obrežnem predelu v zahodnem Egiptu. Zaradi metanja bomb so izbruhnili razni požari po letališčih, na letališčih ter med letali na tleh. Hkratu so druga nemška bojna letala bombardirala protiletalske baterije, razpostavljene za obrambo angleških letališč ter jih z zadetki v sredo več prisilila k molku. V zrak so pogнали tudi skladišča streliva na nekem letališču.

Berlin, 23. junija. s. Udajo Tobruka poveljujejo v Berlinu kot uspeh izredne važnosti za države Osi. Ta uspeh ni samo strateški in vojaški, temveč tudi moralni in politični. Da je uspeh izredno važen tudi z moralnega in političnega stališča, je mogoče sklepati po pretresih, ki jih je bučna zmaga italijanskega in nemškega orožja takoj povzročila po vsem svetu. Začudenje, osuplost, razdraženost, ugotavlja v nemških političnih krogih, označujejo duševno razpoloženje angleškega ljudstva. Velike zmage Osi so treščile kakor uničevalni orkan na angleške nade in utvarje. V Londonu na ves glas vprašujejo, kdo je odgovoren za polom. General Auchinleck je 31. maja poslal 8. armadi čestitke: »Zelo dobro, le naprej tako, ne dajte sovražniku oddiha, ne pustite mu, da bi se izmaknil.« Danes praznuje Auchinleck 58. rojstni dan, italijansko-nemške sile pa so mu pripravile darilo, kakor se spodobi. Bitka za Tobruk ni samo veličasten vojaški uspeh,

temveč je tudi krasno zmagovalje nad lažni sovražnikove propagande. »Za nas,« zaključuje list »Nachtausgabe«, »so ti krasni dogodki uspeh čudovitega junaštva italijansko-nemških čet ter občudovanja vrednih nastopov na tleh, v zraku in na morju, uspehov, ki so uničili sleherni poskus, da bi prišla pomoč do 8. angleške armade. Angleške nade, da bi se usoda vojne obrnila leta 1942 v korist Angležem, so končno padle v zaton.«

Vesti 23. junija

Zdravstveno stanje sv. očeta Pija XII. se je znova izboljšalo in je včeraj bilo docela zadovoljivo.

Nemški vojni dopisnik Koch je priletel iz Tobruka v Berlin ter zastopnikom tiska na široko popisoval bitko za to trdnjavo. Zlasti je poudarjal težavne okoliščine, v katerih potekajo sedanji boji v Afriki ter pohvalil veličastno odpornost in vzdržnost italijanskih bojnikov ter tovariški duh, ki se je vedno kazal med bojevniki osi. Videl je na primer italijanskega vojaka, ki se je na dan žgoče vročine odrekal edini čutari vode, da jo je lahko ponudil nemškemu tovarišu, ki je bil manj navajen take vročine in je trpel strahovito žejo.

Padec Tobruka je maščevanje za angleški divjaški napad na mesto Köln, je povedal včeraj razlagalec nemškega radia.

Spanske oblasti so objavile podatke o škodi, ki jo je v državljanski vojni pretrpelo znano mesto Teruel ter njegova pokrajina. V mestu je bilo docela porušenih 67 poslopij, hudo poškodovanih 1068. V pokrajini je bilo podrtih 6941 poslopij, poškodovanih pa 7178. Škoda znaša 82.500.000 pezeta.

S Tobrukom je za Angleže padel simbol preteklega zagrnjenega odpora, v katerem je angleško zaupanje vedno iskalo tolažbe in na katerega se je Anglija vezala, v kolikor je upala, da bo z njim svetu kazala svoj bojni duh. Zdej se je pa tudi ta simbol pogreznil in izginil za vedno.

Topniški strelci z japonske podmornice na otok Vancouver pred kanadsko obalo kažejo, da so Združene države in Kanada neposredno izpostavljene nevarnosti napada držav trojne zveze. Napad japonske podmornice je moral pomeniti hud udarec za ameriško in kanadsko ljudstvo, izjavljajo v pristojnih japonskih pomorskih krogih.

Ameriško vrhovno poveljstvo poroča, da je v noči na nedeljo neznana ladja na obali pred Oregonom oddala kakih 9 strelcov proti ciljem na kopnem.

»Vojne ne boste dobili in miru ne dosegli z načrti in obljubami. Dobili je boste samo z dejanji. Začnimo zdaj z njimi,« je govoril angleški zbornični podtajnik za kolonije Mac Millan v Bristolu, ki je dodal še, da je od bitke za Egipt in od bitke na ruskem bojišču odvisno, če bo vojna končana v pametnem času z zmagom združenih narodov ali ne.

Organizator srbskih prostovoljcev za boj zoper komunizem, general Radovanović, je zaradi zdravlja šel v pokoj. Ministrski predsednik general Nedić mu je za zasluge pri pobujanju komunizma izrekel posebno zahvalo.

V Vichyju so bila pogajanja med zastopniki francoskih delavskih organizacij in med glavnim pooblaščenem za tuje delavce v Nemčiji dr. Ritterjem. Ministrski predsednik Laval je pri tej priliki imel kratek nagovor, v katerem je dejal, da ima Nemčija pravico zahtevati francosko delovno silo zase, ker ti Francozi delajo v Nemčiji namesto nemške mladine, ki se na Vzhodu bori zoper komunizem in torej tudi za Francijo.

Italijanski protipodmorniški čolni, ki so pred kratkim nastopili na Crnem morju, so dospeli v črnomorska pristanišča po kopnem, v razstavljenem stanju, tam so jih pa sestavili in spustili v vodo, poroča «Giornale d'Italia», ki napoveduje nastop tega orožja tudi v drugih vodah ruskega bojišča.

Na Finskem so znižali obrok mesa za tretjino na teden, sladkorja je 750 g za osebo na mesec; namesto tega pa je določeno za naslednja dva meseca dodatno pol kg marmelade za osebo.

Španska vlada je protestirala proti novicam, ki pravijo, da španske trgovske ladje zalagajo z gorivom osovinske podmornice v Atlantskem morju. V spomenici navaja, da so lastniki španskega ladjstva strogo nadzorovani in da jim je nemogoče oddati tudi najmanjšo količino nafte komuroli in pa da je nafta, katero osovinske podmornice uporabljajo popolnoma drugačnega sestava kakor španska.

V Litvi so 14. junija imeli velike žalne slovesnosti v spomin 50.000 možkih, ženskih in otrok, ki so jih pred letom dni boljševiki odgnali v Sibirijo. Teden od 14. do 21. junija velja za teden narodnega žalovanja v Litvi.

Stalni zastopnik nemškega pokrovitelja na Češkem, Frank, je sprejel zastopnike čeških delavcev, ki so pri tej priliki dali izraza svojemu studu nad atentatom na Heydricha.

Vsa določila o zatemitvi so s 15. junijem odpravili na Finskem. Zatemitveni bodo odselej samo nekateri redki vojaškopomembni predeli.

Nemško vojno poročilo

Hudi boji za Sebastopol in na srednjem ruskem bojišču

Hitlerjev glavni stan, 23. jun. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole vojno poročilo:

V severnem delu trdnjave Sebastopol je bila po hudih bojih osvojena obalna utrdba, ozemlje severno od zaliva Severnaja pa so nemške čete očistile sovražnika. Uničevanje sovjetskih ostankov, ki so še na ozkem zemeljskem pasu, se nadaljuje.

Na ostalem obkolitvenem bojišču so nemške in romunske čete s podporo močnih letalskih skupin v naskoku zavzele več utrjenih in silovito branjenih postojank po višinah. Ponovni sovjetski protinapadi niso rodili uspehov.

Nad Sebastopolom in vzhodno od Donjea so nemški lovcii včeraj sestrelili 28 sovražnih letal. Na južnem odseku vzhodnega bojišča so oddelki bojnih letal prav uspešno obdelovali železniške naprave in sovjetske oskrbovalne čete.

Na srednjem odseku bojišča so bili zlomljeni mnogi sovjetski napadi. V zaledju je bilo uničenih več boljševiških top in taborišč.

Na bojišču pri Volhovu je sovražnik znova napadel z velikimi silami oklepnih voz. Siloviti boji še trajajo.

V Severni Afriki je edinica nemških torpedovk 21. junija zjutraj pred tobruškim pristaniščem napadla skupino manjših angleških bežičnih enot ter jo popolnoma uničila. Ogledna ladja, šest obalnih ladij in 4500 tonska prevozna ladja, ki so že bile poškodovane po letalskih napadih, so bile potopljene. Tri druge obalne ladje so bile zajete, ujetih pa je bilo 175 mož.

Skupini nemških pobiralecev min se je posrečilo vdreti skozi minirano zaporo v notranji del pristanišča Tobruka. Število ujetnikov, ki so bili zajeti v bojih za osvojitve Tobruka, je naraslo na več ko 28.000 mož. Več ko 100 oklepnih voz je bilo zaplenjenih ali uničenih. Štetje zaplenjenih topov in težkega orožja še ni zaključeno.

Nemška bojna letala so napadla letališče Luco na Malte.

Pred holandsko obalo so pobiralci min v nočnem pomorsko spopadu potopili tri angleške motorne čolne ter hudo poškodovali več sovražnih enot. Sovražnik se je potem umaknil iz boja.

Torpedovke, ki služijo za okrepitev zapore, in pomorsko topništvo so sestrelili dva angleška bombnika.

Pristaniški in mestni predeli v Southamptonu so bili v pretekli noči cilj nemških letalskih napadov. Z rušilnimi in zažigalnimi bombami je bila povzročena huda škoda na vojaško važnih napravah.

Nemške pomorske sile v Sredozemlju pod poveljstvom podadmirala Weicholda so se posebno izkazale pri oskrbi za Severno Afriko in v tem, da so motile sovražnikove zveze ter napadle angleške pomorske sile. Pobiralec min pod poveljstvom višjega krmarja Oeserja se je odlikoval v bitki pred holandsko obalo.

V bojih pred Sebastopolom sta se po posebnem junaštvu izkazala poveljnik nekega bojnega oddelka, sestavljenega iz pešakov in pionirjev, kapetan Walter ter poveljnik pionirskega bataljona kapetan Drauman.

bo ideje o zasebni lastnini, ki tvori temelj romunskemu narodnemu in socialnemu redu in za zmago pravice, časti ter za rešitev Evrope pred boljševiško šibo božjo. Minister je končal z besedami, da je vesel, ko more sporočiti, da se je romunska vlada odločila podeliti različna odlikovanja za vojaško hrabrost poveljnikom in bojovnikom v Severni Afriki in priznanje za njihova junaška dejanja.

Bukarešta, 23. junija. s. Uradno poročilo predsedništva ministrskega sveta pravi, da so celotne romunske izgube v sveti vojni proti boljševizmu naslednje: mrtvih in pogrešenih je 5998 častnikov, 2633 podčastnikov in 148.942 navadnih vojakov.

Obseg in smisel romunskih izgub v dosedanji vojni z Rusijo

Bukarešta, 23. junija. s. Podpredsednik romunske vlade Mihael Antonescu je v navzočnosti ministra za državno obrambo ter podtajnikov za letalstvo in propagando sklical tuje častnike ter jim sam prebral uradno poročilo glede izgub, ki jih je Romunija imela v prvem letu vojne s Sovjetsko Rusijo. Dejal je, da je hotel sam prebrati poročilo tujim častnikom, da bi podčrtal prelito kri ter prispevale, ki ga je dala Romunija v prvem letu svete vojne zoper boljševizem.

Pristavil je, da tega poročila ne mara razlagati, zakaj v vojnem času naj ima besedo orožje. Romunija se bo še naprej borila prav do konca, da doseže določene cilje, to je, da maščuje mrtve, ki so padli zaradi sovjetskega napada, za obram-

Angleške vojne naloge in težave po najnovejših dogodkih na bojiščih

Rim, 23. junija. s. Uvodniku, ki ga je objavil »Daily Mail«, beremo: General Rommel je dosegel svoj glavni cilj: streti osmo armado, tako da bi ji morali pošiljati okrepitve po poti okrog rta Dobre nade. Naša trgovska mornarica bo morala prevzeti še hujske breme že tako težke naloge. Razdalja od Anglije pa do Suez okrog rta Dobre nade šteje okrog 12.000 morskimi milj in znano je, da morejo ladje opraviti tako pot le dvakrat ali trikrat na leto. Na drugi strani pa je Egipt ena najvažnejših strateških postojank v tej vojni in mi ne moremo tvegati, da bi naše edince, ki bivejo v Egiptu, ne bile zadostno oskrbljene. Na pot po Sredozemlju se ni zanesti. Izgube bi bile prehude. Oskrbovanje Malte lahko tvegamo, a sredstva, ki jih to otok potrebuje, so

neskončno majhna v primeri z vsem, kar je potrebno v Libiji. Poleg vseh teh potreb moramo še pošiljati orožje v Rusijo skozi Murmansk.

Ne smemo tudi prezreti potreb Indije in Ceylona. Vojna je v bistvu — kolikor zadeva Združene države in Anglijo — postala vprašanje ladij. Zavezniske države vodijo še zmeraj obrambno vojno. Možje so izvežbani, orožje se izdeluje v obilnih količinah, a nobena ofenziva ne bo mogoča, dokler ne bomo premagali težave trgovskega brodovja. Zavezniki izgubljajo več ladij, kakor pa jih morejo zgraditi. Število ladij se krči, medtem ko potrebe naraščajo. Kdaj se bo dalo vse to popraviti? Od odgovora, na to vprašanje je odvisna vojna usoda.

Odgovor bo tudi določil dan, ko bodo zavez-

niše države opustile obrambo ter prešle v napad. Zaman je kričati po novih bojiščih, ko pa nam je težko oskrbovati celo tista, ki jih že imamo.

»Osvobodilna fronta« nadaljuje s svojimi nečloveškimi grozodejstvi

Morilski noži so končali življenje štirim duhovnikom

Župnik Janko Komljanec Župnik Franc Nahtigal Kaplan Henrik Novak Kaplan Franc Cvar

Ljubljana, 21. junija.

Dolgo obljubljeni raj so komunisti končno prinesli tudi v St. Rupert. Ali groza, kakšni so njegovi prvi sadovi. V sredo je pridrla roparska partizanska tolpa v hišo, kjer je g. kaplan Cvar opravil tedenske duhovne vaje. Nasilno je vlomila v hišo in ga je iz božje tišine odvedla v gozd. Istočasno je druga skupina odpeljala gosp. župnika Nahtigala iz St. Ruperta. Mirno je stopal g. župnik skozi poletna polja, nič hudega sluteč. Gnali so ga kot jagnje v klančnico. Že naslednji dan, v četrtek 18. junija, je bila nad njima izrečena obsodba. Niso ju ustrelili, zaklali so ju. Mirno in dostojanstveno sta sprejela tudi to poslednjo obsodbo sovražnikov krščanstva, kakor sta jih sprejemala v vsej življenjski borbi proti komunizmu.

G. župnik Nahtigal Franc se je rodil 18. marca 1900. v Žužemberku kot član številne družine. Že kot otrok je nosil v sebi ideal, postati duhovnik. Po dovršeni gimnaziji v Novem mestu je stopil v ljubljansko bogoslovje, kjer je bil 1. 1926 posvečen v duhovnika.

Kot duhovnik je služboval od leta 1927 v Vel. Lašah; 1934 je odšel v Semič in čez tri leta na zadnje kaplansko mesto v Dobropolje. Od tu je 1. 1940 prevzel mesto župnika v St. Rupertu. G. župnik Nahtigal je bil svetnik v javnem in zasebnem življenju. Vse za rešitev duš je bilo njegovo življenjsko geslo. Ako pa hočeš narod dvigniti duhovno, ga moraš podpreti tudi gmotno, je vedno zabičeval.

Že v Velikih Lašah je ustanovil plestarsko šolo, da bi tako dobili ravnolični kruha. Plestarsko je postalo sčasoma domača obrt, ki je gospodarsko dvignila vso dolino. Bil je vnet sodelavec pri vseh zadrugah. V Dobropolju je bil ustanovitelj zadruge »Razvoj« za izdelovanje igrač, s katerimi je zopet pokazal ljudem novo pot za rešitev socialnega vprašanja. V St. Rupertu je takoj začel z združnim delom. Največ svojega življenja je posvetil fantovskim organizacijam. Povsod je ustanavljal fantovske Marijine družbe in zadnji čas posvečal posebno pozornost organizaciji Katoliške akcije. Znal je poiskati vse fante, ki jih je mogoče rešiti s slabe poti. Na nikomur ni obupal. Fantom je dal vse. Ustanavljal jim je domove, tako v Dobropolju »Jegličev dom«, ki je eden najlepših domov. Podpiral jih je gmotno in jim skušal nuditi višjo izobrazbo. Sicer pa povečje fantje sami! Vi, ki ste na njegove stroške študirali po raznih zavodih, ki danes zavzimate že lepa mesta v družbi bodisi kot lajki med svetom ali kleriki. »Če študentov ni v fari, jih je treba ustvariti, je po goso dejal. »Samo, da so osebe tu, sredstva pa se bodo že dobila«. Svoje življenjske potrebe je skrbel na najmanjše, samo da je mogel vzdrževati študente. Tudi kot župnik je imel eno samo boljše obleko. Tudi kot župnik je našel čas, da je odšel v oddaljene vasi na velikonočno izpraševanje. Kdo se v fari ne spominja, ko je v zadnji hud zimi šel po več ur daleč, da je ljudi pripravil za velikonočno spoved in jih poučeval.

Njegova najmočnejša življenjska poteza je bila borba za čistost načel. Jasna katoliška načela je hotel vnesti v vse življenje. V borbi zanje je tudi padel.

Še en nezaljubljen zločin je zagrešil g. Nahtigal. Sprejemal je popotnike in tiho in skrivaj podpiral številne reveže. Ni ga bilo popotnika, ki bi ne dobil kosa kruha, borgezna prenočišča in še kaj za na pot. Kaj vse bi vedeli povedati!

Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovic. Ta vsem Kantorjem, ki je na osnovi krivice, storjenih binško in odrsko učinkovita drama prikazuje borbososedom, povečal svoje imetje, ter med študentom Maksom, ki ve za Kantorjeva nesocialna dejanja in prestopke zoper zakon. Moralni boj obeh daje najtehtnejše prizore v igri. Delo je zrežiral Jože Kovič. Glavni vlogi igra P. Kovič in V. Skrbinšek.

tisti, ki so našli ravno lani pomoči pri njem! Istočasno je padel pod morilčevim nožem njegov kaplan g. Cvar Franc. Rodil se je 11. decembra 1911. v Lipovščini pri Sodražici. Novo mašo je pel 1939. in nastopil prvo mesto v St. Rupertu. S svojim župnikom se je boril za zmago Kristusovega kraljestva, z njim trpel in z njim šel tudi v smrt.

Pa tudi iz Prečne je prišlo grozno sporočilo o žalostnem koncu g. Komljanca Jakoba. Tudi ta vzorni katoliški duhovnik je bil v napatje njim, ki se boje resnice. Pokoini g. župnik Komljanec je bil po rodu iz Bučke pri Krškem. Rodil se je 24. junija 1892., novo mašo pa je bral 24. junija 1916. Mnogo ga je zadelo v življenju, vse je voljno prenašal, zato je zadnji žrtev — nasilno smrt — vzel z vdanostjo v božjo voljo.

Vsa Dolenjska govori tudi o strašnem umoru 30 letnega kaplana g. Henrika Novaka, žuženberškega rojaka, ki je bral novo sveto mašo šele pred štirimi leti. Pred svojo smrtjo je bil kaplan v Hinjah.

Poleg teh so bili od komunističnih partizanov ubiti naslednji kmetje: Turk Jože, star 32 let, doma iz okolice Novega mesta, Ivan Žvan iz Toplice, rojen 1884, Hrovat Alojzij iz Petanj ter Jakše in Škedelj, dva Murglja iz Prečne ter hlapec v župnišču v Prečni.

Če pomislimo na ta nečloveška grozodejstva, ne naidemo besed, da bi zadosti ostro obsodili ta dejanja in te ljudi. Pred nas stopa tisti trenutek, ko se je Jezus mlo po svojem slovesnem vходу v Jeruzalem zjokal nad nesrečnim mestom in nad strašnim razdejanjem tega mesta, ki ima priti, in še bolj nad slepoto Judov.

Eno daje vsem upanje: Naši poštenti, narodno zavedni kmečki fantje in naši vzorni duhovniki padajo mirno, vdano, junaško, z zaupanjem v Kristusa, če vse to presodimo, vidimo, da se v teh mučeniških razodeva višja moč Gospoda, ki je pred lastnim trpljenjem zapovedal svojim učencem: »Na svetu boste prišli v stisko; toda zaupajte, ker sem svet premagal.« Kriz se ne bo zlomil, jaz križ zmaguje, laž ne bo zmagala, ker zmaguje Resnica!

Naša dramska umetnica — usmiljena samaritanka

Ljubljana, junija.

Naš poročevalec je te dni opazoval — seveda le od daleč — prav zanimiv, lep, pa tudi posnemanja vreden prizor, ki ga objavlja tu, pa tudi to seveda brez vednosti in znanja soudeležence in nosilke naslovne vloge.

Na Vodnikovem trgu je bilo živo dopoldne. Gospodinj, branjevke, kmetice, med vsemi pa tržni pazniki. Med tem živzavom seveda nihče ni opazil, niti zmenil se ni za staro in nadložno ženo, ki si je s težavo utirala pot skozi množico proti Vodnikovemu spomeniku. Vprašala je nekega gospoda, kod se pride do Mestnega doma. To vprašanje preseneča seveda slehernega, zakaj na Vodnikovem trgu vprašati, kod vodi pot do Mestnega doma, to je veliko, kakor na stepanskem mostu vprašati, kod se pride v Stepanje vas! Po cesti sta privozila vsak v eni smeri dva tramvaja, vmes nekaj tovornih avtomobilov, gospod pa je stari ženi sočutno pokazal pot mimo Vodnikovega spomenika ter ji svetoval, naj bo previdna pri prehodu čez cesto.

Komaj pa je starka prišepala do Vodnikovega spomenika, se ji je pod roko prišla druga, mlajša. Starka ni poznala mlade in prijazne gospe, ki jo je vprašala: »Kam pa mamka?« Starka je odgovorila: »V Mestni dom so mi rekli, k zdravniku moram, zaradi očič.« Od Vodnikovega spomenika pa do Mestnega doma sta šli obe: mlada, elegant-

Tudi II. glasbena produkcija je prav lepo uspela

Ljubljana, 23. junija.

Kakor vsako leto dozdaj, so tudi letos gojenci Glasbene akademije in srednje glasbene šole pokazali na javnih produkcijah tisto, kar so se med letom naučili. Včeraj je bila na sporedu II. takšna produkcija v veliki filharmonični dvorani. Da je zanimanje za naš glasbeni in pevski naraščaj veliko in da je vsak napredek toplo pozdravljen, je pokazal tudi včerajšnji nastop, ko so gojenci nastopili pred polno zasedeno dvorano, pa čeprav je bilo zunaj krasno vreme. Ne le, da so prišli na produkcijo številni prijatelji nastopajočih, ampak so prišli poslušat gojence tudi vsi tisti, katerim je pri srcu glasbeno in pevsko šolanje našega mladega naraščaja, ki, to moramo pri vsakem takem nastopu ponovno poudariti, kaže dobro solo. Naših pevskih in glasbenih solistov moremo biti že zdaj veseli, saj so nekateri med njimi kar pravi umetniki. Številnemu poslušalstvu so nastopajoči tudi včeraj nudili večer prijetne glasbe.

Kot prva se nam je predstavila pri klavirju Jelka Stare ter zaigrala Ljadova: Bolesť in pa Dvoržakovo: Silhueto št. 3. Prva skladba zahteva čustvenega izvajalca in to je Staretova tudi bila. Igrala je čustveno in s pravim doživljem. Povsem drugače značaja pa je bila Silhueta. Skladba je ritmično lahkotna in vesela. Obe deli je Staretova zaigrala prav dobro. Gojenka je iz II. letnika srednje glasbene šole, glasbeno izobrazbo pa ji daje prof. Z. Zarnikova.

Baritonist Franc Langus, prav tako iz II. letnika SGS, nam je zapel najprej Thomasovo arijo Lotharja iz opere »Mignon«, potem pa še domačega skladatelja Lajovica delo: Iokal sem svojih mladih dni. Arijo je zapel zanosno. Opazili pa smo, tako pri prvi produkciji kakor tudi pri današnji, da pevec nimajo dovolj čiste in jasne izgovarjave in da končni zlogi ponavadi kar izginejo. Langus ima lep in prodoren baritonski glas, ki je tudi lepo barvan. Gojenec je iz šole prof. Trostove. Pri klavirju ga je spremljal Jože Osana.

V tretji točki sporeda pa nas je povedla v kraljestvo palčkov Ada Burgerjeva, ko nam je zaigrala Lisztov: Ples palčkov. Skladba je primerno težka in zahteva zaradi svoje hitre ritmike polnega izvajalca. Skladbo je zaigrala dovršeno in bila delzna toplega odobravanja. Burgerjeva je gojenka III. let. GA iz šole rektorja g. Trosta.

Janez Znidar nam je odkril vso lepoto roga, instrumenta, katerega je tako težko slišati na solističnem koncertu. Izvajal je težko Gablerjevo skladbo in sicer njegov Koncert I. stavke. Na klavirju ga je spremljala Bizjak-Valjalova. Znidar obiskuje III. letnik SGS, poučuje pa ga prof. Capponi Ušak.

Z dvema težkima pevskima točkama je nastopil baritonist Slavko Strukelj iz IV. let. SGS ravnateljca Betetta. Najprej je zapel Renejevo arijo v B duru iz Verdijeve opere »Ples v maskah« in Leoncevallov prolog iz »Glumačev«. Struklja poznamo že iz večine nastopov in opernih produkcij in priznati moramo, da se je pevsko znatno izpopolnil. Glas mu je lepši in obssežnejši. Boljši pa je bil v visokih legah. Tudi pri njem se opaža netočna izgovorjava. — Na klavirju ga je spremljal Samo Hubad.

Če se ne motim, pa je bil višek včerajšnje produkcije dosežen z nastopom mlade pa mnogo obetajoče violinistke Jelke Staničeve, ko nam je zaigrala težek Vieuxtempov Koncert v d molu. V začetku igranja je bilo osem in tja opaziti odlišni

prizvok, pozneje pa je postajalo igranje vedno čistejše. Skladba zahteva od izvajalca mnogokaj. Skladbo je na splošno zaigrala prav dobro in obeta še veliko. Posebno izvajalčev spretnost zahteva delo, ko je treba prehajati iz visokih tonov v nizke v najhitrejšem tempu. Stančeva je gojenka I. let. GA iz šole prof. Slaisa. Pri klavirju jo je spremljala Bizjak-Valjalova.

V predzadnji točki je nastopila sopranistka Marija Tiranova iz VI. let. SGS ravnateljca Betetta. Zapela nam je Beethovno koncertno arijo: Podlež, ti. Izdajalec! Pevka je bila najboljša v srednjih legah. Glas ima sočen in prodoren. Partijo je odpela občutno. Mnogo boljše je bila proti koncu. Na klavirju jo je spremljal C. Cvetko.

Cveto Marolt pa nam je v zadnji točki zaigral Novakovo Balado po Byronovem »Manfredu«. — Skladba je veličastna. V Maroltu je imela dobrega izvajalca. Posebno proti sredini dela se je Marolt razjagal in imenitno končal. Gojenec izhaja iz II. let. GA, glasbeni pouk pa dobiva od mojstra-pianista rektorja Trosta.

Naredba o oddaji pretiskanega ali ponarejenega denarja

Štev. 119.

Neveljavnost kakor koli ponarejenih novcev in bankovcev in obveznost njih oddaje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Člen 1. Državni novci in bankovci, prenarajeni, zaznamovani ali pretiskani s kakršnim koli znakom, besedilom ali besednimi ali imenskimi kriticami, ki ne spadajo med njih svojstvena oznamenila, se proglašajo za neveljavne in izven obkta.

Člen 2. Kdor koli sprejme državne novce ali bankovce, ki so kakor koli prenarajeni, zaznamovani ali pretiskani, ali pa jih, če jih že ima, da v pravni in jih ne izroči takoj oblasti za navedbo, kje jih je dobil, če mu je to neznan, se kaznuje, če dejanje ni huje kaznovano, z zaporom do 6 mesecev in v denarju do 5000 lir

Za sojenje teh kaznivih dejanj je pristojno vojaško sodišče II. armade, ljubljanski oddelek.

V treh vrstah...

V Bobersteinu v Šleziji je umrl naš rojak Ivan Bregar iz Globokega. Zapustil je vdovo in šest otrok. Naj mu bo ohranjen časten spomin.

V Mariboru je umrl ugledni celjski obrtnik Golob Karel ml. Pokojni je sodeloval v številnih prosv. organizacijah. Pred leti je po nesreči izgubil na gled. odru oko. Bil je svojemu očetu, miz. mojstru Karlu v Gaberjih pri Celju, v veliko oporo in pomoč v velikem mizarškem obrtu. Bil je moč energije, volje in dela ter je s svojim znanjem (končal je namreč ljubljansko tehnično šolo) povzdignil očetovo podjetje, da je zaslovelo po Stajerski kot najsolidnejše in najboljšo mizarško podjetje. Izdelal je več velikih narčtov za notranjo opremo številnih velikih palač na Stajerskem, klicali pa so ga tudi izven meja...

Diplomski izpiti na Državni šol. zaščitnih sester

Ljubljana, 23. junija.

Na državni šoli zaščitnih sester v Ljubljani so pred dnevi polagale gojenke tretjega letnika diplomske izpite. Šola je vzgojila v treh letih spet večjo skupino zaščitnih sester, ki bodo sedaj šle z dobro teoretično in praktično zdravstvenoznabo v službo v razne socialne in zdravstvene ustanove in na delo za razmah zdravstvene prosvetljenosti po vsej naši pokrajini. Diplomski izpit je napravilo vseh 19 gojek, med temi večina z prav dobrim in odličnim uspehom. Diplomski izkušnja je pokazala, da šola v polni meri izpolnjuje poslanstvo, saj daje v dobi treh let gojenkam možnosti, da se kar najboljšo teoretično, zlasti pa praktično usposobijo za delo.

Diplomski izpit so položile naslednje zaščitne sestre: Batič Olga, Bravec Marija, Črničig Slava, Dernovšek Marija, Figer Zora, Filipič Vekoslava, Francič Karolina, Gams Marija, Kambič Marija, Kikelj Cveta, Lobnik Krista, Mežik Vida, Mohorko Terezija, Petek Ivana, Pirker Majda, Šušteršič Franciška, Šter Ivana, Skrabec Slava in č. sestra Salvatora Varga.

vreden omembe, saj dandanes vsi potrebujemo drug drugega dejani usmiljenja in kdo ga je bil v tem primeru bolj potreben, kakor nadložna starka, ki se je ni nihče spomnil v njeni težavni poti do zdravnik! (—)

E. Wallace

56

RDEČI KROG

ROMAN

32. poglavje.

Potovanje na deželo.

Policijski glavni stan je bil pred hudo preizkušnjo. Obsežni časopisni članki, ki so poročali o zadnji izmed tragedij, ki so bile v zvezi z Rdečim krogom, vsa vprašanja, ki so jih imeli v naertu, da jih predložijo parlamentu, kakor tudi posvetovanja, ki so bila za zaprtimi vrati na glavnem stanu in pa prezir tistih, ki so imeli po navadi opravka z inspektorjem Parrom in njegovim delom, so bila usodno znamenje, ki jih Parr ni mogel prezreti.

Ni bilo skoraj časopisa, ki ne bi bil že priobčil zelo popoln seznam vseh kršitev, za katere je bil odgovoren Rdeči krog. Niti enega ni bilo, ki ne bi direktno omenjal obtežilnega dejstva, da je bila vprav inspektorju Parru že od vsega začetka Krogovega delovanja poverjena naloga, da razkrije vse slučaje drugega za drugim.

Parr je prošil za dopust, ki ga je porabil za to, da je odšel na Francosko v svrhu preiskave. Dopust je dobil. Za časa njegove odsotnosti, so mu njegovi predstojniki preskrbeli stalnega namestnika, Parr je imel na glavnem stanu enega samega prijatelja. In ta je bil, kar je bilo nenavadno in čudno, sam polkovnik Morton, upravnik, ki je imel nalogo kontrolirati tudi Parrovo delovno okrožje.

Morton so je zavzemal za Parrov slučaj, čeprav je vedel že od vsega začetka, da je vse njegovo prizadevanje brezupno. V tem ga je podpiral tudi Derrick Yale, Yale je to jutro že zgodaj prišel na glavni stan in podal natančne informacije o svojem stanovskem tovarišu, s katerim bi ga čim bolj razbremenil. »Že samo dejstvo, da sem bil jaz še posebej najet, da obvaru-

jem Froyanta, mora odvrniti velik del odgovornosti iz Parrovih ramenc, je prepričeval Yale.

Upravnik se je naslonil na naslonjač in prekrizal roki.

»Nočem raniti vaše čustva, mr. Yale, je topo dejal, čtoda vi uradno sploh ne prihajate v poštev. Bojim se, da ne bo nič pomagalo, mr. Yale, kar boste povedali v njegov zagovor. Parru je bila dana možnost, da se izkaže. V resnici je imel takih prilik več kot dovolj, pa so se mu na žalost vse izjalovile.

Prav ko se je Yale že pripravljal, da bi odšel, mu je upravnik namignil, naj še malo ostane.

»Vi mi lahko nekaj pojasnite, mr. Yale, je dejal upravnik. — Je namreč v zvezi z umorom moža, ki je ustrelil Jamesa Beardmoreja. Saj se spominjate mornarja Liblyja?«

Yale je prikimal in se spet vsedel na stol, s katerega je pravkar vstal.

»Kdo je bil z vami v celici, ko ste zasliševali tega človeka?«

»Jaz sam, mr. Parr in uradna oseba, ki je stenografirala.«

»Moški ali ženska?« je vprašal upravnik.

»Moški. Mislim celo, da je bil član vašega štaba. In to je bilo vse. Jetačar je prišel enkrat ali dvakrat, toda vedno takrat, ko smo bili mi tam. Prinesel je vodo, za katero so pozneje dognali, da je bila zastrupljena.«

Upravnik je odprl neko mapo in vzel izmed mnogih dokumentov polo popisanege papirja.

»Tukaj je paznikova izjava, je dejal. — Prizanesel vam bom z uvodom, kar pa sledi, je čisto jedro, je nadaljeval upravnik. Nataknil si je naočnike in začel počasi brati.

»Ujetnik je sedel na svoji postelji. Mr. Parr je sedel njemu nasproti, mr. Yale pa je stal, s hrbtom naslonjen na celična vrata, kjer so bila odprta, ko sem jaz vstopil. Pločevinast vrč je bil napolnjen do polovice z vodo, ki sem jo natočil pri vodovodni pipi. Spominjam se, da sem dal ta vrč na tla, medtem ko sem odhitel, ker me je poklical nek drugi jetačnik. Kolikor jaz vem, je bilo nemogoče, da bi kdo vodo zastrupil, čeprav je resnica, da so bila vrata na dvorišču odprta. Ko sem prišel v celico, mi je mr. Parr vzel iz

rok pločevinasti vrč in ga postavil na neko polico blizu vrat ter mi rekel, naj jih ne motim pri zasliševanju...«

»Gotovo ste opazili, da se v tem zapisniku niti ne omenja uradni stenograf. Ali mislite, da so ga najeli kar na mestu?«

»Skoraj prepričan sem, da je bil iz Vašega urada.«

»O tem moram vprašati Parra,« je dejal upravnik.

Ko so telefonično vprašali mr. Parra o tem, — Parr se je medtem že vrnil iz Francije, — je ta priznal, da je bil stenograf nek domačin, ki ga je našel po dolgem iskanju v majhnem mestecu. V zmešnjavi, ki je sledila po odkritju Sibyljevega umora, se ni spomnil, da bi vprašal za stenografov naslov in se prepričal o njegovi istovetnosti. Mr. Parr je dobil s strojem napisano jetačkovo izjavo in nejasno se je spominjal, da je plačal stenografa za njegov trud. — To je bilo vse, s čimer je mogel postreči upravniku. Te izjave niso dosti pripomogle do tega, kar je hotel upravnik prav za prav izvedeti.

Derrick Yale je mirno stal ob strani, ko sta onadva govorila. Ko je polkovnik končal, mu je Derrick z nezadovoljnega obraza razbral, da Parrova informacija ni bila bogve kaj prida.

»Ali se tistega imena ne spominjate?«

Yale je odkimal.

»Skoraj ves čas mi je kazal hrbet, je odvrnil Yale, ker je sedel ob Parrovi strani.«

Upravnik je zagodrnjal nekaj o veliki brezbriznosti in potem nadaljeval: »Prav nič bi ne bil presenečen, če bi bil vaš stenograf kakšen poslanec Rdečega kroga. To je neke vrste kriminalna brezbriznost, če se najame za tako važno delo človek, katerega istovetnost ne more biti dognana. Da, Parru je tokrat spodletelo.« — Upravnik je zavzdihnil. »Zelo mi je žal za vse skupaj. Meni Parr ugaja. Seveda, on je eden tistik starokopitnih policijskih častnikov, katere vi boljše zasebni detektivi omalovražujete. In Parr tudi nima nobenih nenavadnih nadarjenosti. Čeprav je bil v svojih časih izrazito dober častnik; toda moral bo iti. Tako je že sklenjeno. To vam lahko zaupam zato, ker sem prav isto povedal že samemu Parru. Res, tisočkrat škoda zanj.«

Norvežan obsojen v Ljubljani zaradi verižništva

Drago je prodajal revežem kruh — S tujimi živilskimi kartami se je okoriščeval

Ljubljana, 23. junija. Nekam čuden in nenavaden naslov! Kajne? Pa je bilo tako! Marsikateri Ljubljancin bo zmajeval z glavo in podvomil, kako naj bi bilo mogoče, da je bil v Ljubljani obsojen Norvežan zaradi verižništva in navijanja cen.

Primerilo se je to večeraj dopoldne na okrožnem sodišču v dvorani št. 79 pred kazenskim sodnikom — poedincem, ki so mu poverjene zadeve zaradi navijalstva in verižništva obtoženih oseb. Domači navijalci in verižniški tipi so drugače deležni dobrote, da se zagovarjajo na svobodi, toda premetenega Norvežana je v dvorani št. 79 pred sodnika pripeljal jetniški paznik, kajti sodišče je proti Norvežanu odredilo preiskovalni zapor in pripor, tož zaradi begosumnosti.

Pred sodnikom se je pojavil mišičasti in krepki Karel Johansen, oženjen, po poklicu mornariški mehanik, rojen 1912 v pomorskem mestu Jassyju, Romunija, a pristojen v znameniti Trondheim, Norveška, še norveški državljani, evangeličan, zdaj stanujoč v Ljubljani, Poljanski nasip št. 40, (cukrarna). Mož lomi čudovito hrvaščino. Obtožnica pravi, da je dozdnevno še nezakazovan.

Mož mora imeti že kaj živopisano preteklost. Svetovni dogodki, ki so se pletli in razvijali v Romuniji, so ga vrgli v širni svet in ga zanesli po mnogih peripetijah v naše kraje, v belo Ljubljano.

Karel Johansen je našel s svojo ženo Pavlino zavetje v stari cukrarni, kjer daje mestna občina ljubljanska streho tolikim in tolikim brezdomcem in brodolomcem. Karel Johansen se je lepo udomačil in vgnezdil v cukrarni. Hitro se je znašel, navezal je poslovne stike z vsemi stanovci. Tem se je čudno zdelo, kje naj bi Karel Johansen dobival take zaloge kruha, da ga je lahko kar na debelo prodajal svojim lačnim sostanovalcem. Karel Johansen je znal trgovati z vsemi živili in drugim blagom. Vsestransko je verižil, kupčeval, prodajal in posebno navijal cene kruha.

Johansenovi verižniški posli so letos v začetku maja najbujneje cveteli. Karel Johansen si je znal na premeten način pridobiti več živilskih nakaznic tujih oseb. S temi izkaznicami je pri raznih peklih kupal hlebčke kruha in jih nato prav drago prodajal sostanovalcem, ko je reveže brezsrčno odiral za težko prislužene lire. Bil je naposled 11. maja aretiran.

Obširna sodna preiskava je sprala vse Johansenove trike in grehe na dan.

Rezultat preiskave je naposled bil, da je državni tožilec Johansena obtožil več prestopkov zaradi veriženja in navijanja cen.

Dokaj obširna obtožnica navaja:

Prvič, da je Karel Johansen v začetku maja letos v Ljubljani večkrat prodal sostanovalcem v cukrarni, zlasti Janezu Jurcu in Antonu Cesarju pekovski kruh iz enotne moke, hlebčke po 26 dkg za 2,50 lire, nekoliko težje hlebčke, ki stanejo pri celi 70 do 90 stotink, pa za 2,50 do 2,80 lir. preprodal kruh in vujal s tem novo, neobičajno posredovanje v prometu z živiljenjskimi potrebščinami, s čemur je blago znatno prodražil ter kot posrednik zahteval za kruh mnogo višje cene od najvišjih, določenih

z maksimalnim cenikom št. 5 od 31. januarja 1942 in drugič, da je v začetku maja, posebno 11. maja imel poleg svoje živilske izkaznice še glave drugih živilskih izkaznic, glasečih se na ime tujih oseb, revnih ljudi.

Deset takih izkaznic so pri njem našli ob času njegove aretacije. Osebe so stanovale v cukrarni, v Florijanski ulici in na Cesti dveh cesarjev.

Državni tožilec je Karla Johansena obtožil:

1. prestopka po čl. 7 uredbе o cenah z dne 29. marca 1941
2. prestopka po členu 3 uredbе o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije od 20. septembra 1939 in
3. prekrška po členu 1—6 naredbе o živilskih izkaznicah (žloraba izkaznic).

Obtožence se je že v preiskavi in prav tako pred sodnikom skušal na vse načine opravičevati in olepšavati svoje nečedno in brezvestno dejanje. Zatrjeval je, da ni nikdar prinesel v cukrarno večje množine kruha ko največ 1 in pol kg in to le takrat, kadar je kruh za sebe in ženo prinesel za 2 ali več dni skupaj ali pa za kako drugo osebo na njeno prošnjo in njeno karto.

Priče so ta njegov zagovor temeljito ovrgle in povedale, kako je Karel Johansen trgoval in prodajal kruh za pretirano visoko ceno — revežem. Dnevno je prinašal v cukrarno do 20 malih hlebčkov.

Obtožence Johansen je nekam ogorčen zavračal glavni očitek, da bi bil v svojo osebno korist izrabljaj tuje živilske izkaznice in na nje kupal in nabavljal ricijonirano blago. V svojo razbremenitev je navajal kratko:

»Zato, da bi jih zanje hranil. Hotel sem jih izročiti upravniku cukrarne, do katerega pa nisem mogel priti ne v soboto ne v nedeljo, ker sem bil zaposlen pri sprejemanju radioaparatorov. V ponedeljek sem bil nato aretiran.«

Priča, upravnik cukrarne Jezovšek je potrdil sicer, da je bil obtožence zaposlen pri vskladiščanju radioaparatorov, toda samo deloma, prišel bi lahko do njega v soboto in v nedeljo dopoldne in mu izročil karte, ko bi se se le malce potrudil.

Obtožnica je dalje posebno naglasila, da se je obtožence obrtoma bavil z verižno trgovino. Ob času aretacije je bila njegova in njegove žene živilska nakaznica še popolnoma neizrabljena, ko so tako-le 10. v mesecu mnogi ljudje že v stiskah zaradi krušnih kart.

Karel Johansen je bil v smislu obtožnice zaradi gorenjih prestopkov obsojen na skupno 3 mesece strogega zavora in 400 lir denarne kazni.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek, 23. junija: Edeitrada.
Sreda, 24. junija: Jan. Krst.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Gospode katehete ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol prosil za letno Poročilo — nadzornik za verouk.

Sklepna produkcija Glasbene akademije. — Tretja sklepna produkcija ima na sporedu komorno glasbo. Vršila se bo v sredo, 24. junija ob 18 v mali filharmonični dvorani. Sporedi po 3 lire (1 lira za dijake) se bodo prodajali v Matični knjigarni.

Umetniška razstava Franceta Goršeta in Mihe Maleša v Jakopičevem paviljonu je na željo mnogih ljubiteljev naše umetnosti, ki še do sedaj niso imeli prilike, da si ogledajo to pomembno razstavo, podaljšana do konca tega meseca, t. j. do torka, 30. junija. Opozarjamo na to in priporočamo to pomembno razstavo! Tudi zrebanje — izmed vsakih 50 obiskovalcev bo eden zadel umetniško podobo, ki je na ogled v razstavnih prostorih — bo zaradi tega šele ob zaključku razstave.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Torek, 23. junija ob 17.30: »Šola za žene«. Red Torek.

Sreda, 24. junija ob 17.30: »Kralj na Betajnovic«. Red Sreda.

Četrtek, 25. junija ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Red Č.

Opera:

Torek, 23. junija ob 17: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenčeve. Cene od 24 lir navzdol.

Sreda, 24. junija: Zaprtlo.
Četrtek, 25. junija ob 16.30: »Faust«. Četrtek.

J. P. Moliere: »Šola za žene«. Dramatik je orisal v tej petdejski komediji tip baročnega meščana, s fikšno idejo, da bo v zakonu goljufan. Vzglaja si mlado dekle po principih stroge morale, da bi napravil iz nje vzorno ženo. Nad njegovimi razumskimi prizadevanji za zmagajočstvo ljubezni in nepodkupljivost mladosti. Glavni vlogi igrata Edvard Gregorin in Ančka Levarjeva. Režiser in inscenator inž. B. Stupica. Muzikalne intermezze igra pianist Bojan Adamič.

Zadnje gostovanje Zlate Gjungenčeve bo v torek, 23. t. m. Pela bo naslovno partijo v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Ta lik spada med tiste stvaritve, s katerimi je postala Gjungenčeva posebno popularna v najširših krogih ljubiteljev opere. V Butterfly, tej eksotični partiji, se nudi pevki možnost nadvse bogatega muzikalnega in pa igralskega izražanja, Gjungenčeva je vložila vanjo vse svoje bogate odrske izkušnje, tenkočutnost svoje inteligence in svoj umetniški instinkt ter ustvarila podobo Butterfly, ki je ostala občinstvu v najlepšem spominu. Opozarjamo, naj si občinstvo pravčasno zagotovi vstopnice za njeno zadnje gostovanje.

EIAR - Radio Ljubljana

Torek, 23. junija: 12.15 Duet harmonik Golob-Adamič — 12.40 Trio Ambrosiano — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.15 Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, pisana glasba — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Orkester vodi dirigent Fragna — 14.45 Poročila v slovenski — 17.15 Koncert čelista G. Selmi — 17.40 Koncert sopranistke Lelije Bianchi — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Koncert terceta Dobršek — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Koncert ritmo-simfoničnega orkestra Cora, vodi dirigent Semprini — 21.20 Koncert kitarista Stanka Preka, spremlja violinist S. Zalokar — 22.10 Koncert violinista Alberta Poltronieri — 22.45 Poročila v italijanski.

je dovoljeno prodajati le do konca tega meseca, pozneje pa nič več. Vsako tipizirano kolo mora imeti na vidnem mestu vtisnjeno ime lastnika tovarne, zraven pa tudi uradno določeno ceno. Kakor za kolesa je korporacijsko ministrstvo določilo cene tudi tricikljem.

Najvišje dovoljene cene za krojače in šivilje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na svojo naredbo z dne 9. maja 1941-XIX o predpisih glede cen blaga storitev in rabokupov in smatrajoč za potrebno, urediti cene za izdelovanje moških in ženskih oblek ter perila, izdal maksimalni cenik za dela krojačev in krojačic, ki je objavljen v »Službenem listu« 20. tega meseca in je na dan objave stopil v veljavo.

Najvišje cene so določene različno za posamezne razrede obratov in bo obrate uvrstilo mestno poglavarstvo v Ljubljani v razrede (I., II., III. in IV.) po zaslišanju prizadetih strokovnih združenj, upoštevajoč zmogljivost obrata in kvalifikacijo osebja za bolj ali manj lično izdelavo. V naslednjem določene cene veljajo za območje mesta Ljubljane, okrajna načelstva pa lahko za svoja območja določijo najvišje cene o upoštevaju krajevnih razmer.

A. Moške obleke.

Najvišje cene za napravo moških oblek so določene takole: (prva cena velja za obrate kategorije I a, druga za obrate kategorije I, tretja za obrate kategorije II, in četrta za obrate kategorije III.): cela obleka 450, 375, 325, 280 lir (dvovrstna ali sportna obleka 10% več); površnik ali ranglan 390, 325, 280, 245; ranglan ali ulster 430, 355, 315, 265; zimska suknja 430, 355, 315, 265; kratki zimski palet 355, 295, 265, 215; potovalni plašč (trencheot) 430, 355, 315, 265; plašč Hubertus 295, 245, 215, 190; pelerina s kapuce 190, 155, 130, 100; plašč za prah 140, 130, 120, 90; površni lovski sako 440, 365, 325, 280; lovski krog 585, 490, 410, 325; sako 260, 215, 200, 165 (dvovrstni ali sportni 100% več); listrasti sako 240, 200, 175, 145; letni platneni sako 190,

155, 140, 120; preprost letni platneni sako 150, 125, 115, 95; hlače 115, 95, 85, 70; telovnik 90, 75, 65, 35 lir (dvovrstni 10% več).

Najvišje cene za napravo ženskih oblek so naslednje (prva številka navaja ceno za obrate I. kategorije, druga za obrate II. kategorije, tretja za obrate III. kategorije in četrta za obrate IV. kategorije): damska obleka 170, 155, 95, 70 lir, damska dvodelna obleka 200, 155, 115, 85 lir, večerna obleka 340, 255, 170, 125, angleška bluza 105, 75, 55, 45, francoska bluza 160, 95, 70, 50, kombinirana kratka 50, 40, 30, 20, jutranja halja dolga 160, 115, 85, 65, jutranja halja, kratka 125, 85, 55, 45, pidžama ali halja za delo (pi-sarniška) 85, 70, 55, 45, gladek plašč za prah 230, 200, 170, 150, težki športni plašč iz kamelje dlake ali raglan 325, 285, 240, 180, srednje težki zimski plašč 285, 240, 170, 150, kompliciran moderni plašč 340, 275, 215, 165, angleški kostum 315, 255, 200, 150 (dvovrstni ali športni 10% več), francoski kostum 255, 215, 145, 105, platneni kostum 200, 171, 145, 105, lovska ali športna jopica 255, 230, 200, 150, težka jopica 230, 200, 170, 150, palet navadni 255, 200, 170, 150, veterni jopič 115, 100, 85, 65, krilo 70, 55, 45, 35 lir.

C. Perilo

Najvišje cene za napravo perila so naslednje (prva številka navaja ceno za obrate I. kategorije, druga pa ceno za obrate II. kategorije): moška srajca z ovrtnikom 21.18 lir, moška spalna srajca 21, 18, moške spodnje hlače, kratke 18, 11, dolge 21, 13, moška pidžama 47, 41, zdravniška halja 47, 35, ženska pidžama ali nočna srajca 41, 35, ženska dnevna srajca z naravnimi 15, 9, kombinirana 23, 18, hlačke 19, 14, rjuhe 5, 3, gladke blazine velike 16, 12, male 15, 9, gladke odevne prevleke (kapne) 29, 23, prti 5, 3, prtiči 5, 2, obrobljeni (entlanje) od metra 1.40, 1.40 lire.

Stroški za običajne male potrebščine (sukanec, svila, navadni gumbi) so pri moških in ženskih oblekah zaračunani v cenah. Pri napravi perila pa se smejo stroški za navadne male potrebščine posebej računati po nabavni ceni. Pri napravi obleke in perila za otroke do 10. leta se zgoraj navedene cene znižajo za 50%, za otroke do 15. leta pa do 25%.

Imetniki obratov morajo imeti cenik izvešen v svojih obratovnih listih z označbo skupne. Kršitelji določb te naredbе se kaznujejo upravno z zaporom do 2 mesecev ali v denarju do 5000 lir.

Gene netipiziranim klobukom. in kolesom

Rim, 23. junija. s. Na temelju ministrskih odločb glede tipizacije moških klobukov in kap, so trgovci na drobno od 1. junija naprej dolžni prodajati netipizirane klobuke in kape po cenah, ki ne smejo biti višje od 173 lir za klobuke in 31 lir za kape. Te cene se nanašajo na izdelke boljše kakovosti.

S 30. marcem pa so bile določene posebne cene za kolesa v vsej kraljevini. Poslej je dovoljeno izdelovati le tri vrste koles, in sicer športna za ceno 900 lir, moška in ženska kolesa za ceno 750 lir, kolesa za mladeniče in mladenke pa 620 lir. Kolesa, ki niso izdelana v skladu s temi predpisi,

iz statistike, iz katere lahko ugotovimo, da je imela lani zadruga za nekaj nad 3 milijone lir blaga.

Skupščina je pooblastila upravni odbor, da se sme zadruga zadolžiti za največ do 8 milijonov lir. Dalje je bilo sklenjeno, da od 1. avgusta ne bodo dajale sperecije na kredit svojim članom, kreditirali bodo le še nakupe manufakture, kuriva in krompirja.

Pri volitvah so bili izvoljeni kot člani odbora E. Klebel, R. Ogrin in P. Mašič; v nadzorni odbor pa J. Lavrič in K. Tekavec.

Štetje živine in drobnice bo 20. julija

Rim, 23. junija. s. Z odločbo ministra za kmetijstvo in gozdo, ki bo v kratkem objavljena, se odreja splošna ocena vse goveje živine, konj, ovce, koz in svinj, kar jih bo o polnoči na 20. julij letos na vsem ozemlju kraljevine. Ta odlok narekuje potreba, da se ugotovi dejansko stanje živinoreje, kako bi se lahko boljše uredilo vprašanje izdelave in porabe. Izvedba pregleda, štetja in nadzorstva nad prijavi je poverjena osrednjemu statističnemu uradu za preskrbo in porabo. Ta urad bo svojo delo izvedel s podporo občinskih uprav.

Med železničarji-zadružniki vlada vzorna stanovska sloga

Ljubljana, 22. junija. O dvanajstletnici najmočnejše železničarske zadruge »Nabavljalne zadruge železničarjev Ljubljanske pokrajine« smo poročali že pred dnevi. Včeraj so se zbrali v Ljubljani delegati, da podajo račun svojega dela v pretekli poslovni dobi in da naredo načrte za bodoče delo. Vse zborovanje in debata sta pokazala, da vlada med železničarji vzorna stanovska sloga in da je med njimi mnogo zadržnega duha.

Skupščino je vodil predsednik Emil Klebel, udeležil se je tudi zastopnik ljubljanske železniškega ravnatelja inž. Kavčiča dr. Z. Jeglič. Iz posameznih poročil je bilo razvidno težko delo zadržnih odborov, ki so z vestnostjo in požrtvovalnostjo premagali vse ovire ter tako lahko še mnogo storili za svoje članstvo, ki je padlo od 9.000 na okrog 5.400. Koliko je storila zadruga za svoje članstvo, navajamo na kratko: V pretekli poslovni dobi je Zadruga nabavila svojim članom 5 milijonov kg drv, 2 milijona kg premoga, 20 vagonov zgodnjega in 50 vagonov poznega krompirja. S svojim delom je zadruga skrbela pravzaprav za dobavo živiljenjskih potrebščin vsem članom s svojimi družinami za okrog 16.000 ljudi. Koliko pozornosti je zadruga posvečala dobavi živiljenjskih potrebščin svojim članom, je razvidno

Zdravnik gre križem svet

Bolnikovi kožni izpuščaji, njegova sapa in obleka gotovo lahko prenašajo bolezen, a zelo verjetno je, da se ta kuga razširi kar po zraku.

Nekoč so bolnike, ki so jih mučile koze, splavili kar na splave na reki Temzi; pri tem so opazili, da so ljudje, ki so stanovali blizu vode, tako, da je veter, pihajoč okoli teh žalostnih bark, lahko prišel do njihovih bivališč, prav pogosto zboleli; med tistimi pa, ki so stanovali v nasprotni smeri, je bilo le malo bolezenskih primerov.

Koze so razsajale že v najstarejših časih, kar jih zgodovina pomni. V Indiji in Kitajski jih najdemo l. 100 pred Kristusom; v šestem stoletju se je bolezen pojavila kot kuga v južni Franciji in gornji Italiji. Strahotno je razsajala tudi med križarji. V Ameriko so jo zanesli prvi naseljenci in tod je pobrala več Indijancev kakor Puritanec; Amerika je bila prava ledina, kjer je bolezen grozno žela. V 18. stoletju, ko so začeli ljudje bolj potovati, se je razširila domala povsod.

Ze dolgo preden so iznašli cepljenje, so skušali zajeziti razdiralno delo koz. Poudarjali so, da kdor je kraj prebolel bolezen, se ne more več okužiti z njo. Ze Indijci, Kitajci in Perzij-

ci so se lotili neke vrste cepljenja: iz mehurčkov na koži obolelega so vzeli gnoj in ga prenesli na zdrave ljudi. Ta »setev koz« — kakor so jo imenovali — je povzročila pravo obolenje tako cepljenega človeka. Kitajci so poznali drug, prav nemaren način: pomočilo so srajco v gnoj iz kožnih izpuščajev, ki jih vsak dobi pri tej bolezni ter jo oblekli in nosili; še ostudnejše pa je bilo, da so nosljivi posušeni gnoj. Upali so, čisto v svojo veliko škodo, da bodo tako preboleli bolj milo obliko kužne šibe. Vendar pa se je takšno ravnanje zelo pogosto nesrečno končalo.

V Indiji, kjer so vcepljenje klic vodili svečniki in braminji, so bile razmere nekoliko boljše. Preden so človeka cepili, je moral uživati posebno hrano ter počivati, da bi bil pri čim boljših telesnih silah. Potem so braminji namočili četrveroglato capico v gnoj, ki so ga razredčili s sveto vodo iz reke Ganges, in mu jo pritrtili na roko.

Počasi so se poskušali, kako bi omejili umrljivost, razširili tudi po zahodu in iz preprostega prenašanja klic so se polagoma povzpeli do pravega pojma cepljenja. V Turčiji je bila navada, da

so človeku vrezali rano na roki, vanjo prenesli klice in rano potem tesno stisnili z orehovo lupino ter prevezali. Lady Mary Wortley Montagu, žena angleškega poslanika, je kot neutrudna opazovalka in zapisovalka sleherne drobnarije, popisala tudi skupno cepljenje, ki ga je videla v Carigradu l. 1716. Ravno po njenem dopisovanju z angleškimi prijatelji so ta način uvedli tudi v Angliji.

Macaulay nam je zapustil podroben popis koz v Angliji v 17. stoletju, v katerem računa, da je izmed 1000 prebivalcev le 5 ušlo okužbi, od obolelih pa da je umrl vsak četrtri. Več ko polovici so koze nakazile lice. Čist obraz je tedaj kar vzbujal pozornost, tako da so zlahka zasledovali koga, ki ni imel kozavega lica, a ga je iskala roka pravice. Dve tretjini vseh bednih v londonskih zavetiščih za slepce je imela ta grozna bolezen na vesti. — Okužbi ni bilo mogoče ubežati in vsako novo pokolenje je imelo nove žrtve.

Angleški način prenašanja klic je bil tak, da so vzeli bolezenski strup iz docela razvitega mehurčka in ga vcepili zdravi osebi pod kožo. Ugotovili so, da se bolezen razvije mnogo mileje in da je umrljivost padla na en odstotek. A ker si se tudi pri takem bolniku nevarno okužil s prvimi ljudimi kozami, so morali bolnika za več tednov osamiti. Zato so prijatelji dali hkrati cepiti, da bi dobo osamitve prebili v veseli družbi.

Sanskritske listine jasno omenjajo zaščitno moč cepilnega gnoja, a čeprav je to živiljenjsko važno dejstvo morda bilo poznano nekaj časa, je vendar že davno zašlo v pozabljenje. V 17. stoletju pa je začel Eduard Jenner raziskovati slučajno ugotovitev, do katere so prišle dekle po mlekarah, da so usodni bolezni ušli vsi tisti, ki so se okužili z gnojem iz tvorov na kravjih dojkah. — L. 1796. je dečku Jakobu Phippsu vcepil strupa iz rane neke mlekarice, ki si je okužila roke pri molži takne krave. Šest tednov pozneje je istemu dečku vcepil koze, a fant je ostal zdrav.

Jennerjevo poročilo, v katerem je bilo njegovo odkritje popisano, je znanstveno društvo odklonilo, tako da je moral objaviti na svoje stroške. Jenner pa je bil od mnogih tovarišev edini, ki je še za življenja dosegel visoke časti na raznih vseučiliščih, od raznih znanstvenih društev, od državnih poglavarjev in celo od ameriških Indijancev. Bistre glave tega sveta, ki je tako dolgo trpel pod to strašno šibo, so razumele, da Jennerjev prispevek ni — kakor mnogi drugi — pomnil le navaden korak naprej v zmagovitem boju proti bolezni, marveč da je neznanjal možnost, da bodo koze docela iztrebljene.

Takoj po Jennerjevi objavi se je dvignil vihar pričkanja in prerakanja v prid in zoper cepljenje. Verjetno, da se je zaradi prepogostih usodnih posledic cepljenja ljudstvo kar nagonsko balo in da je novi način cepljenja prav tako obsodilo kakor vse stare poskuse, kako bi bilo treba človeka zavarovati.

Profesor Benjamin Waterhouse s harvardskega vseučilišča se je zavzel za cepljenje kakor se je Cotton Mather stotletje poprej vnel za prenos klic. Cepil je svoje, a da bi ljudem dokazal, da so cepljenici varni pred sleherno okužbo je moral svoje otroke spraviti v bolnišnico, kjer so ležali taki, ki so oboleli za kozami, ter jih izpostaviti okuženju. Kadar so ga prosili, naj bi dokazal vrednost cepljenja, je navadno odgovoril, da je v takih stvareh en dejanski primer vreden več ko tisoč umskih dokazov in da je pripravil dejstvo dejansko dokazati. Waterhouse je nekoliko strupa poslal predsedniku Tomažu Jeffersonu l. 1801. in sam cepil nekaj članov Jennerjeve rodine.

Španija, ki jo često obsojajo kot zaostalo deželo, je bila med prvimi, ki se je zavzela za cepljenje in ga uvedla v svoje kolonialno cesarstvo. Leta 1803. je odplula iz Guadaluquivira ladja, ki je imela 22 otrok na krovu. Med vožnjo so jih cepili, in preden so prispeli v Manilo, so bili že zdravi. Tri leta kasneje so v tem mestu imeli že urad za cepljenje in l. 1850. so dobili ustanovo za pridelovanje cepiva. Uvedli so splošno cepljenje po vseh pokrajinah, a so ga morali često prekiniti zaradi pomanjkanja sredstev.

Življenjska pot maršala Antonesca

Kralj Karol se ga je skušal z raznimi spletkami iznebiti, zgodilo pa se je narobe

Za 60 letnico, ki jo je te dni praznoval sedanjji poglavar Rumunije, maršal Antonescu, je romunsko, pa tudi nemško in italijansko časopisje objavilo članke, v katerih opisuje dosedanje življenjske poti tega moža, ki danes vodi usodo Rumunije. Iz teh člankov posnemamo:

Maršal Antonescu se je rodil 15. junija 1882 v Piteștiu kot sin kmečkih staršev. Kakor je bila v njegovi rodbini že tradicija, so tudi njemu namneili vojaški poklič. Res je s svojim dvajsetim letom stopil v vojaško pehotno in konjeniško šolo. Leta 1904 je bil dodeljen I. polku huzarjev kot poročnik.

Za Antonesca je značilen dogodek, ki se je pripetil v začetku njegove vojaške kariere. Leta 1907 je izbruhnil v nekem kraju upor med kmeti. Poročnik Antonescu je bil poslan tja, da to vestajo zadušiti. Ko je prišel v neko vas, ki je bila središče kmečkega upora, ni morda razpostavil po vseh vogalih strojníc, da b iz njimi kmete ustraševali, pač pa se čisto sam podal med vstaše in jih zlepa pripravil do tega, da so odložili orožje in spet šli na delo.

Kot konjeniški stotnik se je udeležil balkanske vojne in je za svoje zasluge, ki si jih je pri tem pridobil, prejel najvišja odlikovanja. Ko je Romunija stopila v prejšnjo svetovno vojno, je Antonescu kaj kmalu postal član glavnega štaba kot major in je bil v tej službi do konca vojne 1918. Naslednje leto je prisostvoval vojaškim posvetom v Belgradu in bil še istega leta odlikovan z najvišjo kolajno za zasluge. Leta 1920 mu je bilo zaupano vodstvo konjeniške šole v Hermannstadtu. Med tem časom je večkrat zastopal Romunijo na pariški mirovni konferenci. V letih 1922—23 je bil vojaški odposlanec v Parizu, potem pa do 1926 isto v Londonu. Ko se je vrnil v domovino, je prevzel poveljstvo nekega polka, potem pa je postal voditelj neke vojaške šole. Leta 1929 je postal general in

prevzel poveljstvo III. divizije, meseca decembra 1933 pa je postal načelnik romunskega generalnega štaba. Kot tak je imel priloiko, srečati se prvič s kraljem Karolom, ki se je bil tedaj pravkar vrnil iz izgnanstva. Kmalu pa se je izkazalo, da sta kralj Karol in Antonescu moža čisto različnih nazorov. Da bi Antonescu odstranil iz Bukarešte, ga je kralj postavil za poveljnika 3. armadnega zbora s sedežem v besarabski prestolnici Kišinjevu. Ta premešitev je bila odločilna za vse poznejše Antonescovo življenje. Dobro je vedel ta mož, kaj namerava vladar z njim. Antonescu se je pridružil vedno močnejšim političnim strujam, ki so zahtevale odločne spremembe notranjega življenja v Rumuniji. Da bi strl nacionalistično gibanje ki ga je vodil Kondreanu, je kralj celo proglasil v nekaterih krajih obredno stanje, med drugim tudi v Kišinjevu. Na pod-

Dišee rožno olje iz cvetja kavovca

Če pa bi nam dali na izbiro, ali hočemo stekleničko kavinega parfuma ali pa zavitek prave kave...

V silii postane človek iznajdljiv. Če le kdaj, je ta pregovor dobil svoje zadostno potrdilo v sedanjih vojnih časih.

Znano je že na splošno, da je danes v vseh tistih deželah, kjer pridelujejo kavo, tega pridelka toliko, da ga ne morejo vsega porabiti sami. Mnogo ga je ostalo po raznih skladiščih predvsem zato, ker je sedanja vojna zaprla trgovske poti v svet oziroma je plova postala tako nevarna, da si je trgovski svet ne upa

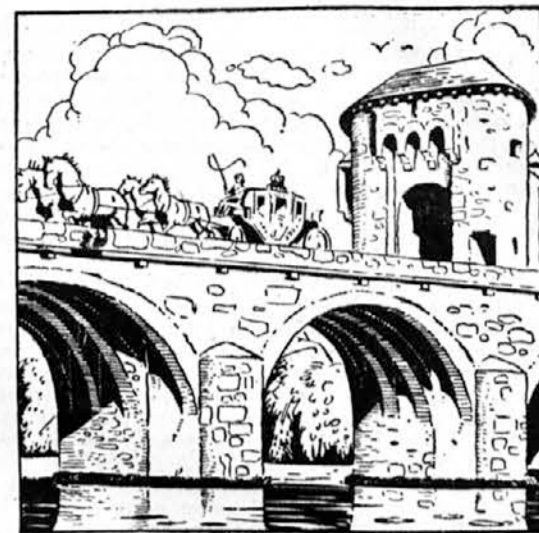
lagi tega so imela vojaška sodišča polne roke polsa in bilo je obojenih mnogo Kodreanujevih somišljenikov. Antonescu je bil proti tem obsodbam in jih tudi podpisovati ni hotel. Naslovil je celo na kralja proročno, v kateri je ostro nastopil proti načinu postopanja s političnimi obojenci. In prav tedaj se je začel njegov neizprosni boj proti kralju Karlu. Antonescu se je vedno bolj zavzemal za Kodreanujevo stvar. Meseca julija 1940 pa so Antonesca prišli in zaprli v samostan v Bistrici, kjer je ostal do 2. septembra istega leta. Tedaj pa mu je kralj sam odprl vrata njegovega zapora in ga spustil na svobodo v upanju, da si bo pridobil njegovo naklonjenost in da bo postal orodje za kraljevo politiko. A zmotil se je. Antonescu je bil tisti, ki je kralja pripravil tako daleč, da je odstopil, in nato sam vzel vajeti vladanja v svoje roke. 22. junija lanskega leta je general Antonescu prevzel vrhovno poveljstvo nad nemško-romunskimi četami na južnem odseku vzhodnega bojišča in ga je Hitler kot prvega tujega častnika odlikoval z vitežkim križem železnega križa. Od 6. septembra lani je maršal Antonescu poglavar vsega romunskega naroda. (CE)

Besedilo: Jože Tomazič

Pogorska pravljica

Risal Jože Beranek.

14.

Učitelj se je lepo zahvalil in se od kraljevih poslovil. Vzel je iz blagajne kup zlatnikov, sedel v prelepo kočijo, kraljevi kočijaž je zavihljal srebrni bič nad štirimi vpreženimi konji in kočija je oddrdrala iz gradu čez most in iz mesta. O mraku se je kočija ustavila v učiteljevem rojstnem mestu.

15.

Pred domačo hišo je stopil iz kočije te vrgel kočijažu možno zlatnikov. Osupla mati je pa ugibala, kdo bi bil tujec, ter sklepal roke na pragu, ko je govoril kočijažu:

»Zdaj pa zavij spet nazaj, a kralju prave, da se bom vrnil s svojo kočijo, da g lepo pozdravljam in da kraljični želim st sreč!«

In kočijaž je pokimal in odpeljal.

ženinov. Na tistem listku je poleg imena za pisano tudi, koliko je dekle staro, kakšne so njene telesne, duševne in seveda tudi finančne sposobnosti, torej približno isto, kot v ženi v vanjskih oglaših po časopisih pri nas in Evropi. Če se tistemu, ki je vrgel belič v avtomat, zd da bo to ali ono dekle, čigar ime je na listku primerno zanj, se obrne takoj na omenjen družbo in preko nje tako pride v stik s svojo bodočo ženo. Pravijo, da tista tokijska družba služi lepe denarce in da marsikdo najde na ta način res sebi najprimernejšo nevesto in ženo, čeprav — na stroj.

Cela reka mleka

Iz njega narede v Italiji na leto 250.000 ton sira in 45.000 ton surovega masla

Italijanski profesor P. C. Garoglio piše v »Vie d'Italia«, da Italija sama premore na leto 70 milijonov metrskih stotov mleka, torej celo reko, če bi zlihi vsega skupaj. Iz teh količin mleka narede skoro 2,5 milijona stotov ali 250.000 ton sira, od tega celih 76 odstotkov samo v severni Italiji. V davni rimski dobi pa je bilo sirarstvo najbolj razvito na Siciliji in v hribovitih krajih nad Ligurjskim zalivom. Plinij v svojih spisih omenja »caseum coebanum«, cebanski sir. Kakor pove to ime, so ga izdelovali v Coebanu, današnji Cevi, piše pa

Plinij tudi o siru, ki so ga delali v Lumi. Danes imajo glede na sirarsko industrijo prvenstvo Milan, Parma in Piacenza. Iz surovega masla narede v Italiji povprečno na leto 450.000 stotov ali 45.000 ton! Tudi surovo maslo so poznali — kakor piše omenjeni italijanski profesor — že v starodavnih svetopisemskih časih. Uporabljali pa ga niso samo za prehrano, pač pa tudi kot posebne vrste zdravilo in kot lepotočno sredstvo. Indijci so ga haje poznali že 1500 let pred Kristusom.

Preskuševalci demantov in pokuševalci mila

Dvoje izredno donosnih poklicev

Na svetu je bogve koliko poklicev, vsi pa seveda niso enako donosni, posebno še, če se jim ljudje ne posvetijo res z vsem srcem. So pa nekateri takšni, ki posebno dobro nesejo, morda že samo zato, ker so dokaj nenavadni. Med takšne spadata gotovo poklica preskuševalcev demantov in pokuševalcev mila. Zlasti v Ameriki so se jih, kakor ve povedati neki poročevalec, z veliko vnemo oprijeli, kajti Amerikanci so znani kot izredno podjetni ljudje, ki silno radi zaslužijo, pa naj bo potem njih posel tak ali drugačen.

Morda se bo komu sprva le malo čudno zdelo, da se v Ameriki s preskušanjem demantov posebno rade ukvarjajo prav ženske oziroma da jih v to službo najraje jemljejo. Na podlagi opazovanj so namreč spoznali, da imajo zlasti ženske dobro razvit vid in tip. Na drugi strani pa tudi novi kolorimeter, ki ga imajo v geološkem zavodu v Los Angelesu, omo-

goča točneje ugotovitev, kakšen blesk in barvo imajo dragulji. S pomočjo tega novega aparata zdaj že lahko razločijo trinajst različnih barvo oziroma njih odtenkov, dočim so jih do zdaj mogli razločiti le sedem. Z njim lahko tudi dosti natančneje ugotove jakost bleska pri dragih kamnih.

Preskuševalke demantov so izvrstno plačane, saj vendar tudi njihova odgovornost, ki so jo s takšno službo prevzele, ni majhna. Skozi njihove roke gredeo včasih demanti, ki predstavljajo kaj lepo premoženje.

Redek poklic pokuševalca mila pa opravljajo nekateri moški, ki je zaposlen nekje v bližini brazilske prestolnice Rio de Janeiro. Da so na svetu recimo pokuševalci kave, to bi že verjeli in se nam ne bi niti preveč čudno zdelo, če bi nam kdo povedal, da je to celo njih poklic. Da pa so kje tudi pokuševalci mila, je pa že malo bolj čudno, skoraj neverjetno. Pa je vendar tudi to res, če pomislimo na tistega moža iz okolice Ria de Janeiro. Če hoče biti kdo pokuševalec mila, mora imeti poseben »okus«, da ne rečemo tek. Človekov jezik je res zelo občutljiv za razne snovi, ki jih vsebuje milo. Omenjeni pokuševalec mila je tako izurjen v tem poklicu, da vam točno pove, kakšne kakovosti je to ali ono milo in tako seveda tudi, koliko je vredno takole med brati.

Pravijo, da gre tisto milo, ki ga ta pokuševalec priporoča, izredno dobro v denar. Zato tudi ni nič čudnega, če trdimo, ki izdelujejo takšno milo, da ga pokuševalec pohvali, rade plačajo nemalo za takšno svojevrstno in tudi zelo uspešno reklamo.

Neveste si iščejo — na stroj

Najraznovrstnejšim strojem in pripravam, ki jih človek danes uporablja, se je zdaj pridružil še stroj, s čigar pomočjo si tisti, ki bi se radi poročili, iščejo neveste oziroma bodoče žene. Tak stroj so iznašli na Japonskem. Tudi Japonci so namreč med tistimi, ki se drže gesla: »Čim več porok in čim več otrok...« Na Japonskem pa si baje neveste ni tako lahko izbrati, kot morda kje drugod, kjer je moških manj kot pa žensk. To dejstvo jih je privedlo do tega, da so izumili kar posebne vrste stroj, ki bi ženinom pomagali do nevest. Stroj je prav precej podoben tistim pripravam, ki iz njih avtomatično priključijo košček čokolade, če vanje vržeš primeren belič. Neke družba, ki se bavi z ženitovanjskimi posredovanji, je dala narediti takšne avtomate in jih razpostaviti po vsem Tokiu. Če človek vrže vanj predpisan belič, prileti iz avtomata namesto čokolade bel listek, na katerem so napisana imena deklet, ki bi se rade poročile, pa dozdej še niso našle

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Gospa polkovnikova

V Karlstadu je živila svojčas gospa polkovnikova, po imenu Beate Ekenstedt.

Bila je iz rodu Loewenskoeldov iz Hedebyja in zatorej rojena svobodnjakinja. Bila je zelo ljubezljiva, brhka in zelo izobražena, znala pa je tudi kovati pesmi, ki so bile prav tako odlične kakor one od gospe Lenngren.

Po postavi je bila majhna, toda njena drža je bila takšna kakor vseh Loewenskoeldov. Povrh tega je imela tudi silno zanimiv obraz in je znala sleherniku pripovedovati lepe in prijetne stvari. Vse njeno bitje je preveval neke vrste romantičen sijaj in kdor jo je bil le enkrat videl, je ni nikdar več pozabil.

Gospa Beate Ekenstedt je bila zmerom izredno okusno oblečena in vselej tudi upadljivo lepo počesana. Koderkoli se je pojavila, zmerom je nosila najlepšo zaponko, pa najokusnejšo zapesnitico in tudi najbolj bleščoč briljant. Imela je tudi najkrajše noge, kar jih sploh človek imeti more. Naj je bila moda taka ali taka, zmerom je nosila čevljičke iz zlatega broketa in z visokimi golenicami.

Gospa Beate Ekenstedt je bivala v najodličnejšem domu Karlstadta, ki pa ni stal med ostalimi hišami, stisnjenimi med ozke ulice, pač pa ob obrežju reke Klarells, da je gospa polkovnikova iz svoje male sobice lahko gledala na reko. Rada je pripovedovala, da je videla neko noč, ko se je mesečina razlivala po reki, spodaj pod svojim oknom škrtalja, ki je sedel na kamnu in brenkal na zlato harfo. In nikomur ni padlo v glavo, da bi podvomil, da gospa

ne bi pravilno videla. Zakaj bi neki tudi škrtatelj ne bil ravno tako dobrodušen kakor mnogi drugi, ki so radi prirejali gospej polkovnikovi podoknice?

Vsi odlični popotniki, ki so prispeli v Karlstadt, so se šli navadno poklonit gospe Beate Ekenstedt. Vsi so bili nad njo tako očarani in so menili, da mora biti zanjo huda muka, ko mora hirati v tako majhnem mestecu. Razširila se je bila govorica, da je evangelijski škof Tegner opeval gospe Beato in da je prestolonaslednik dejal, da ima na sebi mikavnost kakšne Francozinje. Da, celo general Essen in drugi iz časa Gustava III., so morali priznati, da so bile pojedine pri gospe Beate Ekenstedt neprekosljive, pa naj bo glede jedi samih ali pa v pogledu postrežbe in zabave.

Gospa Beate Ekenstedt je imela dve hčerki, Evo in Jakobino. Bili sta ljubki in čedni deklici, da bi ju povsod drugod na svetu vsi občudovali in se vrteli okrog njiju. Toda v Karlstadu ju ni nihče pogledal. Tu sta se brez sledu izgubili v senoci svoje matere. Če sta se prikazali na plesu, so se mladeniči prerivali in potegovali za ples z gospo, Eva in Jakobino pa sta čemeli kot začarani cvetki ob zidu. Ljudje so rekali, da se ni le škrtatelj, ki je naredil podoknico, izognil oken obeh hčerk, pač pa tudi vsi ostali, ki so prirejali podoknice pred hišo gospe Ekenstedtove. Vsi takšni prizori so se odigravali pod gospejinim oknom. Mladi pesniki so peli pesmi le gospe in nikomur ni niti v glavo padlo, da bi posvetili vsaj nekaj vrstic tudi njenima hčerkama. Zlobni jeziki so vedeli povedati, da se je nekoč neki poročnik smukal okrog Eve Ekenstedt, pa je odšel z dolgim nosom, ker je bila gospa Ekenstedtova mnenja, da ima mož slab okus...

Polkovnikova gospa je imela tudi polkovnika, pametnega in sijajnega moža, ki je bil visoko cenjen povsod, kamor je prišel, le v Karlstadu ne. V Karlstadu so primerjali gospe polkovnikovo z gospodom polkovnikom in kadar so ga videli ob strani gospe, ki je stopala vsa bleščeca, tako nenavadno sveža in bogata na domislekih, tedaj so rekali, da je takšna kot vaški župan. Gostje v

njegovi hiši se skoraj niso zmenili zanj, če je katero znil. Tako je bilo, kakor da bi ga sploh ne imeli za mar. Seveda se iz tega ne da reči, da bi gospa Ekenstedt dovolila kateremu izmed gospodov, ki so se vrteli okrog nje, da bi se ji smel bolj približati. Njeno občevanje je bilo neoporečno. Toda na to, da bi svojega moža potegnila iz kottička pozabe, pa se sploh ni zmisliła. Menila je celo, da je tudi njemu ljubše, če ostane neopažen.

Toda ta ponosna gospa polkovnikova, ta proslavljena gospa, ni imela le moža in dve hčerki, pač pa tudi sina. In tega je ljubila. Občudovala ga je in ga pri vsaki priložnosti postavljala v najlepšo luč. Gostje v hiši si niso smeli dovoliti, da bi ga prezirali ali pa gledali od strani, če so hoteli sploh še upati, da bodo v hišo ponovno povabljeni. Po drugi strani pa se seveda ne da tajiti, da gospa polkovnikova ni imela razloga biti ponosna na svojega sina. Ni bil le nadarjen, temveč je bil tudi lepe rasti in prijetne zunanosti. Ni bil niti srborit niti vsiljiv, kakor drugi razneženi otroci. Ni ga lomil v šoli, niti ni učiteljem delal preglavice. Bil je nagnjen k sanjavnosti bolj kakor pa njegovi sestri. Komaj je dovršil osmo leto, že je znal delati prav čedne pesmice. Pogostokrat je pripovedoval materi, da je videl igrati gozdnega moža in videl škrate, kako so plesali na travniku. Imel je plemenite poteze in velike temne oči; prav zares, bil je pravi sin svoje matere v vsakem pogledu.

Čeprav je srce polkovnikove gospe gorelo le za sina, se na vse zadnje ne bi smelo reči, da bi bila slaba mati. Najmanj, kar je bilo, da se je moral Karel Artur Ekenstedt učiti delati. Višje ga je cenila kakor vsa druga bitja, pa prav zato je moral prinašati domov iz gimnazije najboljša spričevala, kar se jih je sploh dalo dobiti. In nekaj je vsakdo lahko opazil: dokler je hodil Karel Artur v šolo, ni gospa polkovnikova povabila nobenega učitelja na svoj dom. Ne, nihče ni mogel reči, da je Karel Artur zategadelj dobival takšna spričevala, ker je bil sin gospe polkovnik Ekenstedt, ki je znala prirejati tako okusne pojedine. Vidite, to je bilo popolnoma v slogu gospe polkovnikove!